

ПОД-СЕКЦИЯ 1. Воспитание и образование

Блудова Юлія Олександрівна,
викладач кафедри педагогіки та психології
Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ СМАК ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Ключові слова: художньо-естетичний смак, духовний розвиток особистості, естетичне виховання школярів

Keywords: artistic and aesthetic taste and spiritual development of the individual, aesthetic education students

Перед сучасною педагогічною освітою постає завдання – формувати гармонійно розвинену особистість з високим національним культурним потенціалом, розвиненим почуттям прекрасного, усталеними естетичними смаками.

Прямуючи до світового визнання, українська національна освіта має забезпечити засвоєння молодим поколінням вищих здобутків світової науки, культури та інших сфер людської діяльності. Процеси докорінних змін соціально-виробничих відносин, що відбуваються у нашому суспільстві, вимагають від навчальних закладів високої якості як навчання, так і виховання естетичної культури молоді.

Формування художньо-естетичних смаків людини є важливим моментом розвитку духовної культури суспільства. Це одне з найбільш складних завдань, від вирішення якого залежить художньо-естетичне

виховання особистості. Одночасно саме це виховання є умовою і засобом формування та розвитку гарного смаку.

Мета статті: розглянути дефініцію «художньо-естетичного смаку» та його вплив на духовний розвиток особистості.

За науковою традицією, ставлення людини до мистецтва і до естетичного в оточуючому світі визначається її естетичною свідомістю, яка виявляється в естетичних сприйняттях, переживаннях, почуттях, смаках, оцінках, судженнях тощо. У цих діяльних формах естетичної активності суб'єкта знаходить своє специфічне відображення об'єктивно прекрасне, потворне, комічне, трагічне та інші естетичні прояви діяльності [3].

Центральною категорією естетичної свідомості, яка займає принципове місце в науково-теоретичних дослідженнях, є художньо-естетичний смак. Пильна увага вчених до цього явища пояснюється його особливим положенням у структурі естетичної свідомості та його впливом на всю систему естетичної вихованості особистості [2].

Значний внесок у розвиток естетичного виховання загалом і художньо-естетичних смаків зокрема, зробили педагоги та естетики Ю. Борев, С. Герасимов, Д. Джола, Є. Квятковський, Л. Коган, Н. Кіященко, Н. Лейзеров, Л. Левчук, Б. Лихачов, В. Скатерщиков, А. Щербо та інші. Спираючись на аналіз їхніх досліджень ми визначили основні поняття, на які потрібно спиратися при побудові системи естетичного виховання у школі. Це художня освіта і виховання школярів, система естетичного виховання, естетичне сприймання, естетичний ідеал, естетичне почуття, естетична свідомість, естетична оцінка, естетичні потреби, а також естетичні та художні смаки.

Виховання художнього смаку проходить через художнє сприймання творів мистецтва, які мають одну мету: вплинути на розум, почуття людини, викликати бажання творити добро. Сприймання є початковим етапом спілкування з мистецтвом. Від його глибини залежать естетичні

переживання, формування художньо-естетичних ідеалів і смаків. Художньо-естетичне сприймання характеризується здатністю людини виділяти у явищах дійсності і мистецтва процеси, якості, властивості, що породжують естетичні почуття. Гарний художній смак означає здатність отримувати насолоду від справді прекрасного, потребу не тільки сприймати, а й створювати прекрасне в мистецтві.

Художньо-естетичний смак невіддільний і від естетичного. Він є розвиненою здібністю відчуття та оцінки досконалості і недосконалості, єдності і протилежності змісту і форми в мистецтві та в житті. Як і естетичний ідеал, художньо-естетичний смак може існувати у свідомості людини на різних рівнях, що визначає тим самим і рівень естетичної вихованості.

Немає сумніву і в зв'язку смаку з досвідом теоретичного мислення, бо естетичне сприймання включає розуміння та осмислення того, що сприймається. Вартий уваги погляд філософів Л. Левчук, Д. Кучерюка, В. Панченка на художній смак як особливу модифікацію естетичного смаку [1, 57]. Вчені вважають, що художній смак розвивається на основі естетичного смаку і взаємно впливає на нього, формується через спілкування зі світом мистецтва і визначається художньою освітою людини (знанням історії мистецтв, знайомством з художньою літературою, критикою). «Естетичні та художні смаки не лишаються незмінними протягом усього життя людини. Вік, життєвий шлях, багатство художнього досвіду людини шліфують і відточують її смак, а нерідко вони здатні надовго консервувати уподобання, або, навпаки, робити людину терплячою і багатогранною» [1, 58].

Художньо-естетичний смак є здатністю, до якої входять естетичне сприймання, естетичне почуття, потреби, інтереси, і є важливим аспектом розвитку духовної культури особистості. Проблема смаків пов'язується із формуванням загальнонародної художньої культури, з освітою і духовністю

як головними передумовами досягнення високого художньо-естетичного смаку. Тому одним із завдань вивчення літератури на сучасному етапі розвитку освіти є формування в учнів естетичних та художніх смаків як важливих моментів розвитку духовної культури молоді.

Висновки. Розвинений художньо-естетичний смак впливає на всю духовно-практичну діяльність людини. Тому формування гарного смаку вимагає певної самодисципліни і творчих зусиль, збагачує духовний потенціал особистості, наповнює життя людини високим смислом, робить її справді естетично вихованою, інтелігентною людиною. Але формування художньо-естетичного смаку є не лише основою духовного збагачення учнів, а й передумовою глибокого впливу мистецтва на людину. Смак розвивається у процесі активної діяльності учнів, під впливом умов життя і виховання, поступово проявляючись у художній творчості та у ставленні до світу прекрасного.

Дослідження естетичного смаку як важливого показника загальної культури особистості досить актуальне на сучасному етапі розвитку нашого суспільства. Саме одвічні ознаки краси людської культури – інтелігентність, освіченість, толерантність, витонченість художньо-естетичного смаку, вишуканість манери та поведінки – стають тими дефіцитами, які не можуть компенсувати економічний та матеріальний достаток, бо тільки у сукупності з першими останні засвідчують цивілізованість нації, народу, держави.

Література:

1. Естетика: Підручник / Л.Т. Левчук, Д.Ю. Кучерюк, В.І. Панченко; За заг. ред. Л.Т. Левчук. – К.: Вища школа, 1997. – 399 с.
2. Королева Г.И., Петрова Г.А. Система эстетической подготовки студентов в высших учебных заведениях. – Казань: 1984. – 173с.
3. Формування художньо-естетичного смаку як професійної якості майбутнього вчителя : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / . – Ізмаїл, 2004. – 206 с.